

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — poverjenišvo Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in tisk: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61 Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za izposojnino 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Polt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112

Gospodarsko prosvetno delo učiteljstva.

Zakonodajalec šolskega zakona je poskušal, da je mogoče uspešno širjenje prosvete le potom oseb, ki žive stalno med ljudstvom, poznajo njegove navade, življenje, delo, težnje in potrebe. Iz tega vidika je določil ravno učiteljstvu obširne naloge. Marsikatero teh nalog pa mu bodo narekemale še krajeve potrebe.

Večina učiteljstva je vršila v večji ali manjši meri vse te naloge, preden jim jih je odkazal zakon. Upamo, da smo z zakonitvijo našega prosvetnega dela tudi vsestransko pridobili, saj bomo tudi po zakonu zaščiteni in podpirani, med tem ko smo bili v minulih časih čestokrat baš za prosvetno delo med narodom preganjani.

Malo je učiteljev, ki bi se branili dela. Vsak je poprijel, kjer je mogel in kjer je znal in to požrtvovalno in nesebično. Zato pa, da se ga je poleg vsega dela kaj rado odričalo, priznanje je bilo določeno največkrat drugim. Učitelj je moral nositi breme dela, funkcije so bile določene drugim. Bili so časi, ko so učiteljstvo prezirali in omalovaževali.

Pri vsej zapostavljenosti bodisi v moralnem kakor v gospodarskem oziru, pa učitelj v najtežjih časih ni klonil. Zelja, da pomore svoji ljudstvu, volja do podviga svojega soseda je bila vsikdar jačja, zato je zastavljal svoje moči za kulturni in gospodarski dvig ljudstva.

Vkljub takemu položaju in v kljub borni plači se je marsikatera hranilnica in marsikatero društvo razvilo iz inicijative učiteljstva in z njegovim delom. Tako je prikladal v življenje »Sadjarstvo in vrtnarsko društvo«, ki šteje danes 9000 članov, učitelj M. Humek; prišel je izdajati iz lastnih sredstev »Slovenskega sadjarja«, in to v času, ko je bil glavar, v katerega okraju je služboval, zagrižen nemški nacionalist in mu je namignil, naj opusti misel na izdajanje slovenskega sadjarstva. Zasluga, da se je zbudilo zanimanje za sadjarstvo in se razširilo po vsej banovini, je po večini Humekova in — učiteljska. Danes je sadjarstvo ena najdobitkajnosnejših panog, ki se mirno zre v bodočnost, ko večino panog gloye kriza.

Zasluga, da se je čebelarstvo razširilo in da so se naši ljudje oprijeli umnega čebelarstva in že povsod vplivanih »žnidarščev«, je zopet tovariša učitelja čebelarja Rojine, ki je s svojim »Slov. čebelarjem« utiral pot umnemu čebelarstvu, oral trdo, a lepo ledino s svojimi pomočniki, ponajveč učitelji.

Duša »Hmeljarskemu društvu« je zopet učitelj.

V novejšem času je zbudil zanimanje za rejo plemenitih pasem kunccev zopet tovariš učitelj Inkret v Senkovem turnu.

Mnoge podružnice prepotrebne »Kmetijske družbe« so našle v učiteljih vedno delavne in pobornike, največkrat vešine in požrtvovalne tajnike, ki so držali in pozivljali podružnice. Ne vem, zakaj je bilo treba zaradi ljube »kravice« dati tem delavcem slovo. Če je bilo to potrebno, ne vem, vem pa, da koristno to ni bilo. Delavci, ki je vselej in nesebično delal, se ne odslovi tako. Sedaj pa naj sploh še prosjaki, če sme opravljati kako funkcijo v odborih »Kmetijske družbe«.

V zadnjem času se je premostrivalo vprašanje enotnega glasila za vse gospodarske panoge. To vprašanje ni sicer novo, pojavilo se je že večkrat. A pokazalo se je tudi, da je, kakor je misel lepa, prav tako težko izvedljiva. Težko je misliti, da bi moglo s pridom eno glasilo ustrezati vsem zahtevam raznih panog v polni meri. Z izgubo samostojnosti ne bodo mogle razne panoge tako prosperati kakor sedaj in kakor je želeli. Društveno življenje potrebuje samostojnosti in nekega impulsa, ki podžiga delavnost, razmišljanje in pogona k produktivnemu delu in samozavesti.

V društvih, katera smo prej navedli, se udeležujejo ponajveč gospodarsko mali ljudje, v njih so zastopani skoraj vsi stanovi v medsebojnem zdravem tekmovanju. V svo-

je revije pišejo lastna doživetja in dajejo potrebne napotke, vzbujajo veselje mladim in pobudo nevesnim začetnikom. To je vesel pojav, to so pogoji napredka. Ti dopisniki so najboljši propagatorji in poborniki za povzdigo svojih panog.

Revije, ki so vzbudile samovzgojo, so gotovo vredne treh kilogramov jabolk, polkilega kilograma medu ali malo hmelja — toliko pa seveda za celo leto. Ta denar povrnejo društva članom nešteto krat, ko jim rešijo cente blaga.

Ali ne plača sadjar nešteto krat društva nega davka pri enem samem slabem drevescu, ki ga kupi na sejmu. In teh se kupi največ tam, kjer ni podružnic »Sadjarstva in vrtnarstva« društva. Ali ni vreden učinek ogleda sadne razstave tudi toliko, kolikor znaša članarina, ko vidi vsakdo jasno svoje grehe. Ali ne pridobi čebelar tega davka samo z nabavo blaga pri centrali, tem več pa še s stalno pobudo. Isto je drugod.

Res je težko danes za denar, a brez žrtve ni napredka in razmaha. Pa ne zadržimo si oči pred resnico. Morda tudi nas zadene. Poglejmo, koliko se pri nas zapije, zakadi in drugače razmeče denarja. Ali tega ni škoda? In kaj nam vse to hasne, kakšne dobičke nam donosa?

Pa pogledimo še drugo stran! Vsa razna društva so nastala iz potrebe po napredku. Vsako društvo ima svoj delokrog in ga čaka še mnogo dela, pa tudi mnogo uspehov, ako bo vršilo vestno svoje delo v prosep svojih panog.

Kakor sem omenil, družijo ta društva male ljudi, kmete, meščane, delavce in inteligente pri istem delu. Zakaj bi ne gradili tega mostu dalje. Naj se vsi uče spoštovati in ljubiti našo zemljo, naj se naučita tudi meščan in inteligent spoštovati večno delo v prosti naravi, ki je enako spoštovanja vredno kot njihovo.

Pa še nekaj! Koliko naših družin razjeda in uničuje alkohol. Koliko se dela za abstinenco, pa vse zaman. Povem vam istino: dokler ne bomo dali našemu delavcu, meščanu pa tudi inteligentu nadomestila in razvedrila v kakem delu, bo vse naše prizadevanje zaman. In kje naj najdemo lepše nadomestilo za gostilno, kakor je vrt, sadovnjak in čebelnjak. Tu se uči treznosti in dela!

To sem hotel omeniti le mimogrede.

Kdor želi uspeha, mora napraviti najprej skušnjo pri ljudeh samih, potem ga bodo šele poslušali in šele tedaj jih bo smel spodbujati k delu. Ko sem bil prvo leto na svojem sedanjem mestu, sem moral pogoltniti marsikatero pikro opazko in marsikateri pomilovalen pogled je osvrknil moj vrtiček, češ: »Kaj boš ti? Knjige so knjige. Kaj več iz izkušnje o kmetijstvu.«

Domače življenje in pogovori doma se odražajo pri otrocih v šoli. Tudi ti so sprejemali z rezervjo, kar sem jim povedal o kmetijstvu, saj sem bil zanje meščan, ki hoče boljše vedeti, kako naj se dela kot oni, ki delajo. Ljudstvo je skrajno nezaupljivo, dokler kdo v istini ne dokaže, kaj zna; ko si pa pridobi zaupanje, mora paziti, da ga ne zapravi s kako nepremišljenostjo. Potrpel sem, delal in kar je važno, nisem jim vsiljeval svojih misli, ampak jih poslušal in prepričeval.

Občino, ki ima učitelja, vnetega sadjarja, cvetličarja, vrtnarja, čebelarja ali kuncereja, se takoj spozna, če le malo pogledamo okoli. V kmetijskih domovih je videti, kaj da in v kakšno smer vodi gospodinjstvo nadaljevalna šola v kraju. Vsaka dobra stvar pa zahteva časa, zato ne smemo prehitro pričakovati vidnih uspehov. Če kdo to zahteva, greši, ker ne pozna ljudske duše.

Šola je pa tudi kraj, odkoder se raznese vse, kar goji učitelj, po občini.

Bodoče »Kmetijske zbornice« naj bi upoštevale zastopnike društev vseh panog našega gospodarstva. Predsedniki teh društev so gotovo najbolj informirani o stanju panog in o potrebah za njen dvig, njim bo tudi najbolj pri srcu napredek v njihovi panogi. Dokazali so pa tudi, da delajo, ker bi drugače ne bila ta društva tako močna in bi ne mogla pokazati takega napredka.

V kmetijske zbornice spadajo vsi najzmožnejši, to so poleg drugih tudi zastopniki panog, da se bodo njihove želje zadostno upoštevale, da bo mogoče čim hitrejši in čim večji podvig celotnega kmetijskega gospodarstva.

Pa še nekaj! Od nas se zahteva, da naj bi bili vsevedeži. Vsak je ustvarjen enostranski, vsak ima svojo interesno sfero, zato se tudi posveti vsak najbolj le tistemu, kar ga najbolj zanima. Dostikrat ni za marsikako izpopolnitev ne denarja in morda tudi časa ne. Marsikatero naše delo se ne smatra kot delo.

Ne izmikamo se delu nikjer, če ga le moremo obvladati, zase zahtevamo le prav malo, da se nas upošteva povsod kot zaslužimo in pri presoji naj odločuje le delo, ne oseba.

Ivo Hrovat.

Naši prosvetni domovi.

(Jutro).

Stara in nova narodna in meščanska šola v Senovem pri Rajhenburgu.

Solo je dvignila potreba zaradi naselitve delavstva pri premogovnem rudniku. Dograjena je bila leta 1929. Stavbne načrte je izdelal gradbeno podjetje ing. Dukič in drug.

Učilnica je 13, ki so vse značne in svetle. Šola ima tudi zdravniško sobo, ki se pa trenutno uporablja v druge namene. Kopalnica je urejena v sistemu prh ter ima tudi eno kadno kopel. Za kopalnico je posebna toploводna naprava. Kabineti so trije. Z učili je šola precej dobro preskrbljena.

V šoli sta dve stanovanji za poročene učitelje s kuhinjo, tremi sobami in pritliklami ter kopalnico. Trenutno se uporablja tudi hišnikovo stanovanje za enega poročenega učitelja. V podstrešju so prirejene sobe za samske učitelje s kopalnico.

Pisarna je opremljena z modernim pohištvom. Zbornica je velika in zračna ter mo-

derno opremljena. Šolska oprava je razen klopi moderna — katedri so lični, table moderne obstenske na skripece, omare velike in s to posebnostjo, da so v zidnih votlinah. Daje se v razredih posebne moderne naprave za obešanje zemljevidov in slik.

Kurjava je centralna. V šoli je vodovod, v razredih so moderni vodovodni umivalniki, na hodnikih pa higijenske pitne naprave.

Telovadnica, ki je obenem dvorana za šolske svečanosti, je 9 x 16 m velika ter ima stalen šolski oder. Opremljena je z modernim telovadnim orodjem trdke Oražem v Ribnici.

Vse z opravo vred je stalo okoli 450.000 Din, vendar še ni točno ugotovljeno.

Šolska občina šteje približno 2900 prebivalcev.

V šolski občini je letos 450 šoloobveznih otrok.

Moralni položaj učiteljskega stanu na deželi in vzroki nevzdržnega stanja.

Od vseh stanov, kar jih je pri nas, oziroma kar jih je iste kategorije v naši državi, stoji brez dvoma naš učiteljski na najslabši materialni podlagi. Če pogledamo preteklo desetletje nazaj in se za hipec ustavimo pri raznih zakonih, ki so v tem času izšli, n. pr. sodniški, srednješolski itd., moramo brez nadaljnega ugotoviti, da se v vseh teh zakonih govori o osebnih dokladah, ki imenovanim vsaj za malenkost omogočajo boljše materialno stanje. To je seveda pravilno, ker so bili z nami vred dotlej slabo plačani.

Zato pa je tudi naš stan z upanjem in z neko zrelo gotovostjo pričakoval, kakor človeštvo obljubljenega odrešenja, novi zakon o narodnih solah, zlasti še sedaj, ko so nastale nove, povsem drugačne razmere, kot so bile nekdaj razmere pred 6. januarjem 1929.

Po prvem navdušenju, ki ga je bil novi šolski zakon vžil v učiteljska srea, je prišlo osobito po njega praktičnem izvrševanju do velikih malodušij.

Na eni strani nam je predpisano obvezno izvenšolsko delo, kar dotlej ni bilo in se je vsak učitelj žrtvoval iz lastnega nagiba z idealizmom. Na drugi strani pa smo postali nenadoma materialno zapostavljeni in na slabšem. Najhuje je pa naše moralno trpljenje.

Čez noč smo se pojavili pred narodom, ki za naše šibko denarno stanje niti ni vedel in tudi ni nikoli razmišljal, kot nekaki miloščinari. Na občinska vrata moramo trkati in prositi, da nam plača — itak revna občina — stanarino in drva ter v mnogih slučajih ne moremo priti niti do tega, kar nam po zakonu pripada.

Temu zadnjemu je treba pripisovati velik psihološki pomen posebno za deželo. »Petica da ime sloveče« in če ti nekoga še tako spoštuješ, da bi mu iz lastnega nagiba ne vem kaj vse dal, pa ti tisti tvoj spoštovanec nekega dne reče, da mu plačaj nekaj, bo ta tvoj spoštovanca vreden človek pred tabo v trenutku izgubil svojo vrednost, čegar se ti morda niti ne zavedaš, ali je že podzavestno v tebi.

Nam pripadajo sicer občinske dobavke po zakonu, na katerega se v tej sili tudi moreš in moraš opirati, a preprosti človek se zakona ne zaveda in gleda drugače! Celo občinskim odbornikom, ki veljajo za najpametnejše, se može iz občine in jih kot takšne ljudstvo tudi smatra, moraš na debelo in drobno

dokazovati posamezne člene in naredbe, pa jih kljub temu, da veljajo za najpametnejše občinarje, ne pojmiš, godrnjajo — proti komu? Proti učiteljstvu in šoli, proti osebam, kakopak!

Tako se je pač moglo pripetiti ono žalostno dejstvo, da je moralo poseči v razmere celo ministrstvo prosvete z znanim odlokom na občine v Dravski banovini, da iste ne izvršujejo obveznosti, postavljene z zakonom o narodnih solah, in jim celo grozilo s kaznijo, ako bi se takšne in slične stvari še naprej dogajale.

Tista ugodnost, namreč drva, je takšna, da se bojiš z njimi kuriti, toliko ti jih vsakdo, ki ga srečaš, pa bodisi na cesti, v gostilni, avtobusu ali v vlaku, oponaša in očituje. Še v cerkvi te tako nekako postrani pogleda.

Po stanarino hodiš od Poncija do Pilata in preden jo dobiš, bi te že davno vrgli iz stanovanja, da nisi o prvem založil zanje svojega

Gg. šolski upravitelji!

Vaša narodna dolžnost vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo, z rešenjem ministrstva prosvete O. N. br. 36337/25, in O. N. br. 24398/30 odobrenih pomožnih učil v zemljepisnem pouku

Slike z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvastih slik Dalmacije in Primorja, izdelanih po naših najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovačeviću in Kruslinu.

Znižana cena Din 296.—

razume se, da skupno z učno knjigo, zavijanjem in poštnino. Slike so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obeši na zid. — Poleg tega, da so lepe slike v okras šolskih prostorov, so po razpisu ministrstva za vojno in mornarico D. br. 440/2/26 in ministrstva notranjih del J. B. br. 20495/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadran.

Nudite otrokom pri nazornem pouku užitek spoznavanja prirodnih lepot našega morja in Primorja! Budite v otrocih nacionalno zavest z dosego ljubezni do jugoslovenskega Jadrana.

Naročila se pošiljajo na:

Trž. pov. Nakladna knjižara, šolski odio, v Zagrebu, Ilica 52

Šematizem učiteljstva,

državnih in privatnih osnovnih in meščanskih šol, razvrščen po banovinah in v abecednem redu (označuje ime in priimek, položaj in kraj službovanja ter zadnjo pošto priobčuje zajedno točno:

„Prosnetni koledar“

za leto 1931, knjiga I, ki vsebuje tudi vse zakone, uredbe, pravila in pravilnike, tičeče se učiteljstva in šol. Naročnina v znesku Din 40.— vstaviš poštino, naj se pošlje na

Drž. pov. Nakladna knjižara

školski odio — Zagreb, Ilica br. 52